

FIȘA DISCIPLINEI

Anul universitar 2023-2024

Anul de studiu I / Semestrul I

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia
1.2. Facultatea	ISTORIE, LITERE ȘI ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI
1.3. Departamentul	ISTORIE, ARHEOLOGIE ȘI MUZEOLOGIE
1.4. Domeniul de studii	Istorie
1.5. Ciclul de studii	Licență
1.6. Programul de studii/calificarea*	Arheologie / arheolog (COR 263206), istoric (COR 263302), promotor local (COR 263220)

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei	PREISTORIE			2.2. Cod disciplină	A.1103		
2.3. Titularul activității de curs	Prof. univ. dr. Mihai Gligor						
2.4. Titularul activității de seminar / laborator	Drd. Sidonia Olea						
2.5. Anul de studiu	I	2.6. Semestrul	I	2.7. Tipul de evaluare (E/C/VP)	E	2.8. Regimul disciplinei (O – obligatorie, Op – opțională, F – facultativă)	O

3. Timpul total estimat

3.1. Numar ore pe saptamana	4	din care: 3.2. curs	2	3.3. seminar/laborator	2
3.4. Total ore din planul de învățământ	56	din care: 3.5. curs	28	3.6. seminar/laborator	28
Distribuția fondului de timp					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					28
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					25
Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					35
Tutoriat					2
Examinări					4
Alte activități					

3.7 Total ore studiu individual	94
3.9 Total ore pe semestru	150
3.10 Numărul de credite**	6

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	
4.2. de competențe	

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Sală de curs dotată cu laptop și videoproiector, PPT
5.2. de desfășurarea a seminarului/laboratorului	Sală dotată cu laptop și videoproiector, PPT

6. Competențe specifice acumulate

Competențe profesionale	C2 Utilizarea cunoștințelor de bază pentru explicarea și interpretarea unor variate tipuri de concepte, situații, procese, proiecte etc. asociate domeniului Istorie; stabilirea faptelor istorice pe baza informațiilor din izvoare și din afara izvoarelor
Competențe transversale	CT1. Executarea responsabilă a sarcinilor profesionale, în condiții de autonomie restrânsă și asistență calificată CT2. Familiarizarea cu rolurile și activitățile specifice muncii în echipă și distribuirea de sarcini pentru nivelurile subordonate CT3. Conștientizarea nevoii de formare continuă; utilizarea eficientă a resurselor și tehnicilor de învățare pentru dezvoltarea personală și profesională

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor specifice acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	Definirea și prezentarea corectă a principalelor concepte folosite în studiile istorice, a marilor etape și procese din istoria omenirii, a stadiului actual al istoriografiei și a metodelor centrale ale cercetării istorice.
7.2 Obiectivele specifice	Interpretarea, compararea și relaționarea datelor și faptelor caracteristice principalelor procese și fenomene istorice, precum și a abordărilor istoriografice legate de acestea. Identificarea limitelor existente în analiza informațiilor despre trecutul istoric, determinarea cauzelor acestor limite, și

8. Conținuturi*

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
C1. Obiectului de studiu al preistoriei. Definirea și dezvoltarea domeniului de cercetare al preistoriei. 1.1. Ce este preistoria? Noțiunea de preistorie și protoistorie. 1.2. Cronologia relativă și „cronologia biblică” 1.3. O istorie a preistoriei.	Expunerea, conversația, demonstrația	2
C2. Preistoria și aportul științelor exacte. 2.1. Metode de datare absolută 2.2. Erele geologice. Pleistocen. Holocen 2.3. Fenomenul glaciațiunilor. Impactul modificărilor climatice	Expunerea, conversația, demonstrația	2
C3. Procesul antropogenezei și contribuțiile paleoantropologiei. 3.1. De la primele hominide la omul modern 3.2. Australopithecus afarensis. Homo habilis, Homo ergaster și homo erectus 3.3. Homo de Neanderthal și Homo sapiens sapiens	Expunerea, conversația, demonstrația	2
C4. Paleoliticul și principalele caracteristici ale epocii. 4.1. Paleoliticul inferior. Primele unelte de piatră cioplite 4.2. Paleoliticul mijlociu. Cultura musteriană. 4.3. Paleoliticul superior. Gravettianul și magdalenianul	Expunerea, conversația, demonstrația	2
C5. Trăsăturile de viață materială și organizarea socială 5.1. Economia. Comunitățile de vânători-culegători. 5.2. Structuri de habitat. Strategii de subzistență 5.3. Matrilinearitate și matrifocalizare	Expunerea, conversația, demonstrația	2
C6. Arta și spiritualitatea în paleolitic. 6.1. Picturile rupestre și semnificațiile acestora 6.2. Arta mobilă 6.3. Totemism, animism. Primele înmormântări.	Expunerea, conversația, demonstrația	2
C7. Mezoliticul-epipaleoliticul 7.1. Cultura aziliană 7.2. Microlitismul. Piese de os și corn 7.3. Mezoliticul la Dunărea mijlocie (Porțile de Fier). Fenomenul Lepenski Vir-Schela Cladovei.	Expunerea, conversația, demonstrația	2
C8. Neoliticul aceramic. 8.1. Experiența Orientului. Comunitățile natufiene. Pre Pottery Neolithic A-B. 8.2. Sedentarismul și primele sate. Domesticirea animalelor și cultivarea plantelor. 8.3. Migrație, difuziune, aculturație.	Expunerea, conversația, demonstrația	2
C9. Neolitizarea Europei. Repere cultural-cronologice 9.1. Europa de sud-est. Civilizația Vechii Europe 9.2. Olăritul. Plastica 9.3. Concepțiile religioase. Cultul fecundității și fertilității.	Expunerea, conversația, demonstrația	2
C10. Epoca metalelor. 10.1. Utilizarea primelor metale. Ce este paleometalurgia? 10.2. Orientul. „Revoluția metalurgică”. 10.3. Epoca cuprului. Civilizația tell-urilor	Expunerea, conversația, demonstrația	2
C11. Epoca bronzului. Caracteristici. Răspândirea noului aliaj. 11.1. Rit și ritual funerar. Civilizația kurganelor. 11.2. Daruri către zei. 11.3. Cultul chthonian și bunurile de prestigiu.	Expunerea, conversația, demonstrația	2
C12. Descoperirea fierului. 12.1. Primele artefacte din fier. Repere tehnologice. 12.2. Răspândirea metalurgiei fierului. 12.3. Rețele de schimb și rute comerciale.	Expunerea, conversația, demonstrația	2
C13. Prima vârstă a fierului. Caracteristici. 13.1. Fenomenul hallstattian. 13.2. Așezări și necropole. 13.3. Civilizația Gava.	Expunerea, conversația, demonstrația	2
C14. A doua vârstă a fierului. Caracteristici. 14.1. Civilizația La Tène. 14.2. Așezări și structuri de habitat. 14.3. Necropole și morminte princiare.	Expunerea, conversația, demonstrația	2

Bibliografie

- Bailey, D. W. (2000): *Balkan Prehistory*, London and New York.
- Bradley, R. (2005): *Ritual and Domestic Life in Prehistoric Europe*, Routledge Publishing, London.
- Boghian, D. (2003): *Începuturile istoriei omenirii*, Ed. Bucovina Istorică, Suceava.
- Boroneanț, A (2012): *Aspecte ale tranziției de la mezolitic la neoliticul timpuriu în zona Porțile de Fier*, Ed. Mega, Cluj-Napoca
- Cârciumaru, M. (2006): *Paleoliticul, epipaleoliticul și mezoliticul lumii*, Ed. Cetatea de Scaun, Târgoviște.
- Cârciumaru, M., Mărgărit, M. (2002): *Arta mobilieră și parietală paleolitică*, Ed. Cetatea de Scaun, Târgoviște.
- Chirica, V., Boghian, D. (2003): *Arheologia preistorică a lumii. Paleolitic-mezolitic*, Ed. Helios, Iași.
- Chirica, V., Boghian, D. (2003): *Arheologia preistorică a lumii. Neolitic-eneolitic*, Ed. Helios, Iași.
- Dietrich, L., Meister, J., Dietrich, O., Notroff, J., Kiep, J. Heeb, J., Beuger, A., Schütt, B. (2019): *Cereal processing at Early Neolithic Göbekli Tepe, southeastern Turkey*. PLoS ONE 14(5): e0215214. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0215214>
- Demoule, J. P. (2009): *La révolution néolithique dans le monde*, CNRS Éditions, Paris.
- Gimbutas, M. (1989): *Cultură și civilizație*, Ed. Meridiane, București.
- Gligor, M. (2009): *Așezarea neolitică și eneolitică de la Alba Iulia-Lumea Nouă în lumina noilor cercetări*, Ed. Mega, Cluj-Napoca.
- Hansen, S. (2007): *Bilder vom Menschen der Steinzeit. Untersuchungen zur anthropomorphen Plastik der Jungsteinzeit und Kupferzeit in Südosteuropa*, Teil I-II, Verlag Philipp von Zabern, Mainz.
- Harding, A. F. (2000): *European Societies in the Bronze Age*, Cambridge.
- Kristiansen, K. (1998): *Europe before history*, Cambridge.
- Leakey, R. (1995): *Originea omului*, București.
- Leroi-Gourhan, A. (1983): *Gestul și cuvântul*, Vol. I-II, Ed. Meridiane, București.
- Monah, D. (1997): *Plastica antropomorfă a culturii Cucuteni*, Piatra-Neamț.
- Scarre, Ch. (Ed.) (2005): *World Prehistory and the Development of Human Societies*, Thames & Hudson.

8.2. Seminar	Metode de predare	Observații
S 1. Neoliticul aceramic. „Semiluna fertilă” 1.1. Pre-Pottery Neolithic A-B. Cronologie, caracteristici 1.2. Principalele situri și descoperiri (cultura materială): Hallan Çemi, Körtik Tepe, Çayönü 1.3. Principalele situri și descoperiri (cultura spirituală): Nevali Çori, Göbekli Tepe, Çatalhöyük	Expunerea, conversația, demonstrația euristică	4
S 2. Ocupații și meșteșuguri neolitice 2.1. Agricultori și crescători de animale neolitici 2.2. Olăritul 2.3. IMDA, industria litică	Expunerea, conversația, demonstrația euristică	6
S 3. Fenomenul megalitic. Caracteristici și cronologie 3.1. Fenomenul megalitic vest-european și scandinav. 3.2. Menhiri și dolmeni. Stonehenge 3.3. Malta.	Expunerea, conversația, demonstrația euristică	2
S 4. Arhitectura preistorică 4.1. Tipuri de locuințe preistorice 4.2. Tehnici constructive 4.3. Dovezi și contexte arheologice	Expunerea, conversația, demonstrația euristică	6
S 5. Credințe și idei religioase. Cultul fecundității și fertilității 5.1. Plastica antropomorfă și zoomorfă. Protomele și vasele antro-po-zoomorfe 5.2. Complexe de cult 5.3. Temple și sanctuare	Expunerea, conversația, demonstrația euristică	4
S 6. Epoca metalelor. Paleometalurgia 6.1. Metalurgia cuprului. 6.2. Metalurgia bronzului 6.3. Metalurgia fierului	Expunerea, conversația, demonstrația euristică	4
S 7 Conchiliologia în cercetarea arheologică 7.1. Spondylus Gaederopus și Glycymeris 7.2. Origine. Ateliere de prelucrare 7.3. Podoabe-bunuri de prestigiu	Expunerea, conversația, demonstrația euristică	2

Bibliografie

- Alaiba, R. (2007): *Complexul cultural Cucuteni-Tripolie. Meșteșugul olăritului*, Ed. Junimea, Iași.
- Barbu, M., Gligor, M. (2018): *Industria litică cioplită aparținând grupului cultural Foeni din situl de la Alba Iulia – „Lumea Nouă” (jud. Alba) (I)*. Apulum, 55/1, 23-56
- Bem, C. (2015): *Sistemul de fortificare al stațiunii eneolitice de la Pianul de Jos (Alba, România). Între simbolism și rațiuni defensive*, Ed. Cetatea de Scaun, MNIR, Monografia X, București
- Bințișan, A., Gligor, M. (2016): *Pottery kiln: a technological approach to Early Eneolithic black-topped production in Transylvania*. Studia Antiqua et Archaeologica, XXII (1), 5-18

- Buko, A. (2008): *Ceramology: what is it and way?*. Archaeologia Polona 46, 15-27.
- Dietrich, O., Heun, M., Notroff, J., Schmidt Kl. (2012): *The role of cult and feasting in the emergence of Neolithic communities. New evidence from Göbekli Tepe, south-eastern Turkey*. Antiquity, 86 (333), 674-695
- Dimitrijević, V., Tripković, B. (2006): *Spondylus and Glycymeris bracelets : trade reflections at Neolithic Vinča-Belo Brdo*. Documenta Praehistorica, XXXIII, 237-252.
- Gates, C., Pierre, St., Walker, R. B. (Eds.) (2007): *Bones as Tools: Current Methods and Interpretations in Worked Bone Studies*, BAR (IS), 1622, Oxford
- Glascoc, M.D., Barker, A.W., Băcucet Crișan, S., Drașovean, F., Gligor, M., Negrei, D. (2016): *Sourcing Obsidian Artifacts from Archaeological Sites in Central and Western Romania by X-ray Fluorescence*. Analele Banatului, SN, XXIV, 75-86
- Hofmann, D., Smyth, J. (Eds.) (2013): *Tracking the Neolithic House in Europe. Sedentism, Architecture and Practice*, Springer, New York
- Jovanović, B. (Ed.) (1995): *Ancient Mining and Metallurgy in Southeast Europe*, Bor-Belgrade.
- Kadar, M. (2011): *Începuturile și dezvoltarea metalurgiei bronzului în Transilvania*, Ed. Aeternitas, Alba Iulia.
- Lazarovici, C. M., Lazarovici, Gh. (2006): *Arhitectura neoliticului și epocii cuprului din România. (I) Neoliticul*, Ed. Trinitas, Iași.
- Lazarovici, C. M., Lazarovici, Gh. (2007): *Arhitectura neoliticului și epocii cuprului din România. (II)*, Ed. Trinitas, Iași.
- Makkay, J. (2001): *Textile impressions and related finds of the Early Neolithic Körös culture in Hungary*, Budapest.
- Mazăre, P. (2010): *Metodologia de investigare a textilelor arheologice preistorice*. Terra Sebus, 2, 9-45.
- Mărgărit, M., Le Dosseur, G., Averbouh, A. (Eds.) (2014): *An overview of the exploitation of hard animal materials during the Neolithic and Chalcolithic*, Ed. Cetatea de Scaun, Târgoviște.
- Mărgărit, M., Gligor, M., Radu, V., Bințișan, A. (2020): *About fragmentation, recycling and imitation in Prehistory: adornments made of marine valves in the settlement of Alba Iulia – Lumea Nouă (Romania)*, In: M. Mărgărit, A. Boroneanț (eds.), *Beauty and the eye of the beholder. Personal adornments across the millennia*, Ed. Cetatea de Scaun, Târgoviște, p. 299-321.
- Miller, H. M.-L. (2007): *Archaeological Approaches to Technology*, Elsevier, Academic Press.
- Monah, F., Monah, D. (2008): *Cercetări arheobotanice în tell-ul calcolitic Poduri-Dealul Ghindaru*, Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, XIX, Piatra-Neamț.
- Parkinson, W. A., Duffy P. R. (2007): *Fortifications and Enclosures in European Prehistory: A Cross-Cultural Perspective*. Journal of Archaeological Research, 15, 97–141.
- Roberts, B. W., Thornton, Ch. P., Pigott V. C. (2009): *Development of metallurgy in Eurasia*. Antiquity, 83, 1012-1022.
- Séfériadès, M. (2010): *Spondylus and Long-Distance Trade in Prehistoric Europe*, în D. W. Anthony, J. Chi (Eds.), *The Lost World of Old Europe. The Danube Valley, 5000-3500 BC*, Princeton University Press, New York, 179-189.
- Voinea, V. M. (2005): *Ceramica complexului cultural Gumelnița-Karanovo VI. Fazele A1 și A2*, Constanța.
- Tsuneki, A. (1989): *The Manufacture of Spondylus Shell Objects at Neolithic Dimini, Greece*. Orient, 25, 1-21.

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

Competențele profesionale și transversale, ariile de conținut și creditele alocate sunt în concordanță cu obiectivele programului de studii

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	<i>Calitatea cunoștințelor acumulate, însușirea noțiunilor specifice disciplinei, coerența logică în expunere</i>	Examen oral	80%
10.5 Seminar/laborator	<i>Complexitatea și originalitatea temei, forma și conținutul, relevanța surselor bibliografice</i>	Referat	20%

10.6 Standard minim de performanță:

- însușirea cunoștințelor de bază dobândite la curs; capacitatea de a opera cu noțiunile specifice disciplinei;
- redactarea unui referat care să cuprindă motivația temei, istoricul cercetărilor, metodologia de cercetare folosită, principalele aspecte tratate, concluzii, aparat critic și referințe bibliografice.

Pentru obținerea notei de 5, studenții să dovedească că și-au însușit principalele caracteristici ale epocilor preistoriei.

Data completării
21.09.2022

Semnătura titularului de curs

Semnătura titularului de seminar

Data avizării în departament
25.09.2022

Semnătura directorului de departament
Conf. univ. dr. Sorin Arhire